

Mees Ruimte & Milieu
Drs. I.M. Dias
Postbus 854
2700 AW Zoetermeer

Datum : 21 november 2017
Ons kenmerk : 1602J001/DBI/rap1
Contactpersoon : De heer D.D.C.A. Bijl

Betreft : Flora en faunaonderzoek Maarten Kruijststraat-Abraham van Rooijenstraat, Noordwijk

Geachte heer Dias,

Hierbij ontvangt u per briefrapportage de bevindingen van het door ons uitgevoerde flora- en faunaonderzoek op de locatie Maarten Kruijststraat-Abraham van Rooijenstraat te Noordwijk. Het plangebied is onderzocht en beoordeeld op de aanwezigheid van en betekenis voor door de Wet Natuurbescherming beschermde plant- en diersoorten.

Deze briefrapportage opent met een korte omschrijving van het plangebied en de voorgenomen ontwikkeling. Aansluitend volgt een bespreking van de onderzoeksmethode. Vervolgens wordt ingegaan op de resultaten van het onderzoek. Afsluitend is geconcludeerd op welke wijze omgegaan moet worden met de mogelijk voorkomende beschermde soorten.

NOORDWIJK (hoofdkantoor)

's-Gravendijkseweg 37
Postbus 126
2200 AC Noordwijk

T 071 - 402 85 86
info@idds.nl
www.idds.nl

VEENENDAAL

T 0318 - 69 00 22

BREDA

T 076 - 548 66 20

HOOGVEEEN

T 0528 - 72 22 29

SEVENUM

T 077 - 467 05 86

Ligging plangebied

Het plangebied is gesitueerd in Noordwijk aan Zee en betreft een parkeerterrein met 2 kleine plantsoenen. De oostkant van het parkeerterrein is afgerasterd met een groenblijvende haag van de exoot Laurier. Het plantsoen heeft als bodembedekker een besdragende exoot.

Het plangebied (rood omkaderd). De foto van GoogleEarth is gedateerd; de bebouwing op het terrein is in het verleden reeds gesloopt en tot parkeerplaats omgevormd.

Voorgenomen ontwikkelingen

Het voornemen is om op het parkeerterrein een supermarkt, parkeerkelder en appartementencomplex te bouwen.

Voorgenomen nieuwbouw (bron: VVKH Architecten)

Kenmerken plangebied

Het plangebied is grotendeels bestraat met parkeervakken. Enkele kleine borders met grondbedekkende sierbes en een Laurierhaag alsmede enkele jonge bomen vormen het enige groen. Het plangebied heeft geen opstallen.

Op de foto's onder zijn ligusterhaag en het plantsoen met sierbes te zien. Op de jonge bomen (eveneens te zien op foto rechtsonder) na is geen groen meer aanwezig in het plangebied.

De Wet Natuurbescherming

Voor soortenbescherming geldt voor deze wet dat deze gericht is op het bereiken of herstellen van een gunstige staat van instandhouding van deze soorten. De wet maakt hiervoor een programmatische aanpak mogelijk. Binnen deze wet wordt de soortbescherming opgedeeld in drie categorieën:

1. De bescherming van alle natuurlijk in het wild levende vogels van soorten die voorkomen in de EU als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn en de niet in die bijlage genoemde geregeld voorkomende trekvogelsoorten (art. 3.1 – 3.4).
2. De bescherming van in het wild levende dieren en planten van soorten die voorkomen in de EU op grond van de Habitatrichtlijn (bijlagen I, II, IV en V) en natuurbeschermingsverdragen (art. 3.5 – 3.9).
3. De bescherming van niet onder de bovenstaande twee categorieën vallende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen, kevers en vaatplanten voorkomend in Nederland, vermeld in de bijlage van de Wet natuurbescherming (art. 3.10 – 3.11). Voor de zoogdier- amfibie- en reptielsoorten opgenomen in deze bijlage geldt geen Europese verplichting tot bescherming. Deze soorten worden beschermd vanwege de breed in de maatschappij levende overtuiging dat deze dieren een bescherming behoeven. De andere in de bijlage opgenomen soorten worden om ecologische redenen beschermd. Hiermee geeft Nederland uitvoering aan de algemene verplichting van het Biodiversiteitsverdrag om kwetsbare en bedreigde dier- en plantsoorten te beschermen.

Verbodsbepalingen

Artikel 3.5

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Uitbreiding verbodsbepalingen en mogelijkheid tot ontheffing of vrijstelling

Artikel 3.10

1. Onverminderd artikel 3.5, eerste, vierde en vijfde lid, is het verboden:
 - a. in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen;
 - b. de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen, of
 - c. vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
2. Artikel 3.8, met uitzondering van het derde en vierde lid, is van overeenkomstige toepassing op de verboden, bedoeld in het eerste lid, met dien verstande dat, in aanvulling op de redenen, genoemd in het vijfde lid, onderdeel b, de noodzaak voor de ontheffing of vrijstelling ook verband kan houden met handelingen:
 - a. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
 - b. t/m h. (niet van toepassing).

3. De verboden, bedoeld in het eerste lid, onderdelen a, en b, zijn niet van toepassing op de bosmuis, de huisspitsmuis en de veldmuis voor zover deze dieren zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevinden.

Onder de nieuwe Wet natuurbescherming kan ook weer gebruik gemaakt worden van een gedragscode in het kader van bestendig beheer of onderhoud, bestendig gebruik en ruimtelijke ontwikkeling of inrichting (art. 3.31). Een door de Minister van EZ goedgekeurde gedragscode geeft vrijstelling voor de verboden bedoeld in de artikelen 3.1, 3.2, zesde lid (soorten Vogelrichtlijn), 3.5, 3.6 tweede lid (soorten Habitatrichtlijn), of 3.10, en de krachtens artikel 3.11, eerste lid, geldende verplichting tot melding (andere beschermde soorten). Deze op te stellen gedragscodes zijn (in tegenstelling tot de Flora- en faunawet) toe te passen op alle plant- en diersoorten die middels de drie categorieën onder de Wet natuurbescherming beschermd worden. Verschil is dat de gedragscodes voor ruimtelijke ontwikkeling of inrichting straks meer dan nu betrekking kunnen hebben op vogels.

Werkwijze

Het flora- en faunaonderzoek bestaat uit twee onderdelen.

Eenzijds is een bronnen- en literatuurstudie uitgevoerd. Dit omvat een beknopte bureaustudie, waarbij kaarten zijn geraadpleegd (kenmerken van het landschap waarin het plangebied zich bevindt) en de reeds bekende verspreidingsgegevens van voorkomende beschermde soorten in de regio zijn geraadpleegd.

Voor het raadplegen van verspreidingsgegevens is gebruik gemaakt van de gegevens van waarneming.nl en soortverspreidingsatlassen. Een overzicht van de gebruikte literatuur is opgenomen in de literatuurlijst, die is opgenomen in de bijlage van deze brie rapportage. Op basis van de kenmerken van het plangebied en de verspreiding van beschermde soorten, is beoordeeld voor welke beschermde soorten het plangebied van betekenis kan zijn.

Anderzijds is een biotooptoets uitgevoerd. Dit betreft een veldbezoek met als doel een inschatting te maken van de ecologische kwaliteiten van het plangebied. De bevindingen van het bronnen- en literatuuronderzoek worden in het veld getoetst en indien nodig aangevuld. Op het moment dat een biotooptoets wordt uitgevoerd, zijn niet alle soorten zichtbaar aanwezig. Diersoorten zijn bijvoorbeeld alleen nachtactief of in een bepaalde periode van het jaar afwezig. Daarom zijn de eisen die soorten/soortgroepen aan hun leefomgeving stellen met betrekking tot vaste rust- en verblijfplaatsen, voedselgebieden en migratierouten vergeleken en getoetst met de situatie in het veld. Op deze manier is ook het belang van het plangebied beoordeeld voor flora en fauna die niet zijn waargenomen gedurende de biotooptoets, maar desondanks toch mogelijk kunnen voorkomen ter plaatse van het plangebied.

Onderzoeksresultaten

De resultaten van zowel de bronnen- en literatuurstudie als de biotooptoets worden hieronder weergegeven. In het bronnen- en literatuuronderzoek zijn het plangebied en het omliggende gebied in een straal van ongeveer 1,5 kilometer onderzocht. De resultaten van de biotooptoets betreffen uitsluitend waarnemingen binnen het plangebied.

Bronnen- en literatuuronderzoek

Bij deze toetsing is alleen gekeken naar de beschermde soorten uit de Wet Natuurbescherming. Deze soorten zijn in Nederland zeldzaam of hebben een Europese bescherming (o.a. Habitatrichtlijn bijlage IV) en moeten worden getoetst op voorkomen en effect. Wanneer effecten optreden of verbodsbepalingen worden overtreden, dan zijn er mogelijk maatregelen nodig om de effecten te voorkomen, verzachten of te compenseren om te voldoen aan de Wet Natuurbescherming.

Algemene soorten zijn niet meegenomen in deze toetsing. Deze soorten zijn zodanig algemeen in Nederland dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding komt door de meeste projecten. Bovendien geldt voor deze soorten een vrijstelling van de verbodsbepalingen zoals weergegeven in artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 van de Wet Natuurbescherming. Wel geldt de zorgplicht ex artikel 1.11.

Er zijn diverse bronnen geraadpleegd om een beeld te krijgen van de verspreiding en mogelijk voorkomen van beschermde soorten in en rond het plangebied. Aan de hand van deze informatie is een inschatting gemaakt of de betreffende soorten in het plangebied voor zouden kunnen komen, gezien de habitatvoorkeur van de betreffende soorten. Op waarneming.nl zijn de waarnemingen gecheckt van kilometerhok 89,473.

Vleermuizen

Het plangebied kent geen opstallen, gebouwbewonende soorten kunnen derhalve worden uitgesloten. Indien er bomen met holtes in het gebied voorkomen dient rekening gehouden te worden met boombewonende vleermuizen. De boombewonende vleermuissoorten die in het plangebied voor kunnen komen zijn de rosse vleermuis, watervleermuis, gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis. Het gaat dan met name om zomer- paar- en kraamverblijven.

Drie van deze soorten vleermuizen die in het plangebied kunnen voorkomen, (rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis) overwinteren in Nederland in holle bomen (b.v. spechtengaten). In aantallen zijn ze heel klein. De meeste vleermuizen hebben in de winter een minimale omgevingstemperatuur nodig van 6 graden Celcius. Er zijn geen waarnemingen bekend van vleermuizen in het plangebied.

Grondgebonden zoogdieren

Zoogdieren worden in het plangebied vanwege de grote mate van verstoring niet verwacht aanwezig te zijn. Tevens is het biotoop ongeschikt voor de meeste zoogdieren. Er zijn geen waarnemingen bekend van zoogdieren het plangebied.

Vaatplanten

In het kilometerhok zijn vele waarneming van zeldzame, aan zee gebonden planten. Zeepostelein, zeekweek, zeewinde, duinaveruit, enz. De meeste van deze zeldzame soorten zijn waargenomen in de Zeereep. Van de beschermde soorten in de Wet Natuurbescherming zijn slechts 4 soorten ooit in de regio van Noordwijk aangetroffen. Stofzaad, voor het jaar 2000 op enkele plaatsen in de Noordduinen. Glad biggenkruid, eenmaal gevonden bij De Zilk en eenmaal in het Langeveld. Ruw parelzaad, rond 1990 bij de Nieuweweg (Hillegom) en Kluwenklokje enkele keren in een wegberm, verwilderd vanuit een tuin. Bovenstaande soorten hebben alle bovendien een ander biotoop dan in het plangebied aanwezig is.

Vogels

Het plangebied ligt in / naast de oude kern van Noordwijk aan Zee. Begroeiing is in het plangebied schaars. De jonge bomen vormen waarschijnlijk geen nestgelegenheid. In de omgeving van het plangebied is eveneens geen groen aanwezig. Op waarneming.nl staan vele waarnemingen van vogels in het kilometerhok. Veel van deze waarnemingen hebben betrekking op over zee en tijdens trek waargenomen vogels. Jaarrond beschermde soorten worden in het plangebied niet verwacht.

Amfibieën en reptielen

Wat betreft strikt beschermde amfibieën komt in de omgeving van Noordwijk alleen de rugstreeppad voor. Rugstreeppadden zijn warmteminnend en komen daarom vooral voor in gebieden waarvan de bodem vaak sterk opwarmt en waarin ze kunnen graven. De rugstreeppad is vooral een soort van terreinen met een hoge natuurlijke of door mensen ingebrachte dynamiek. Braakliggende bouwterreinen, groeven en zand- en kleiafgravingen, (rivier)duinen en uiterwaarden vormen een ideaal leefgebied voor de rugstreeppad. Vaak is er een goed vergraafbare bodem aanwezig en is er bouw materiaal om onder te schuilen. Bovenstaande omstandigheden worden niet verwacht in het plangebied.

In Noordwijk komt tevens de zandhagedis voor. Voor het leggen van eieren kiezen de vrouwtjes zonnige, onbegroeide zandige plekken. De eitjes worden op 5 tot 20 cm diepte ingegraven. De warmte van de zon zorgt dan voor verdere ontwikkeling van de eieren.

Overige beschermde soorten

De verschillende soorten libellen, vlinders en insecten die vermeld worden in de Wet Natuurbescherming zijn afhankelijk van een andere habitat dan stedelijk gebied en worden niet verwacht aanwezig te zijn in het plangebied. Meldingen van deze soorten in (de omgeving van) het plangebied zijn er niet.

BIOTOOPTOETS

De biotooptoets is door een ecooloog uitgevoerd op 16 januari 2017. Het onderzoek vond plaats in de middag bij windkracht 2, zon en circa 4 graden.

Tijdens het veldbezoek is het plangebied onderzocht op het voorkomen van krachtens de Wet Natuurbescherming beschermde soorten en zijn gebiedskenmerken beoordeeld die het voorkomen van deze soorten mogelijk maken.

Vleermuizen

Het plangebied heeft geen opstallen, gebouwbewonende soorten kunnen worden uitgesloten. Tijdens het veldbezoek is nauwkeurig gezocht naar holtes, ingerotte boomdelen, ingescheurde takken en loshangend schors. Geen van deze mogelijke verblijfplaatsen zijn gevonden. Het gebied kent met name jonge bomen met een te dunne diameter voor vleermuizen.

Het plangebied biedt als verblijfplaats voor vleermuizen derhalve geen perspectief.

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen zoogdieren waargenomen. Geconstateerd is dat het gebied ongeschikt is voor in de Wet Natuurbescherming beschermde zoogdieren.

Vaatplanten

Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen van beschermde plantensoorten binnen het plangebied gedaan.

Vogels

Het plangebied heeft geen opstallen, gebouwbewonende soorten kunnen worden uitgesloten. In de kale jonge bomen zijn geen oude nesten gevonden. Vanwege de grote mate van verstoring in het plangebied, de hoeveelheid zwerfafval in het plantsoen en het ontbreken van enige schuilmogelijkheden in de nabije omgeving is het onaannemelijk dat vogels in het plangebied broeden.

Amfibieën en reptielen

Plekken met los zand, waar de rugstreeppad zich kan ingraven voor de winter, ontbreken. Gekeken is of er voor de rugstreeppad in de directe omgeving water voor voortplanting aanwezig is. Dit is niet het geval. Wat voor de rugstreeppad geldt qua voortplantingswater, geldt in dit geval ook voor kikkers en de gewone pad. Voor de zandhagedis is het terrein niet interessant, omdat zonnige plekken met los zand ontbreken.

Overige beschermde soorten

Geconstateerd dat het biotoop ongeschikt is voor de beschermde soorten van deze soortgroepen uit de Wet Natuurbescherming. Dit omdat er geen poeltjes aanwezig zijn waarin libellen eieren kunnen leggen en waardplanten en biotoop van vlinders ontbreken. Voor vissen is het plangebied niet relevant, water ontbreekt.

Toetsing aan de natuurwetgeving

Beoordeling effecten geplande ingreep op beschermde soorten

Onderstaand worden de geplande ontwikkelingen in het plangebied en hun invloed op de vastgestelde soorten getoetst aan de Wet Natuurbescherming.

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen grondgebonden zoogdieren aangetroffen. Sporen of verblijfplaatsen van zoogdieren zijn evenmin aangetroffen. Het biotoop in het plangebied is ongeschikt en de er is een hoge mate van verstoring. Geconcludeerd kan worden dat geplande ontwikkelingen in het plangebied geen invloed op deze soorten hebben.

Vleermuizen

Tijdens het veldbezoek is geconstateerd dat voor holtebewonende vleermuizen het gebied ongeschikt is, omdat geschikte holtes ontbreken. Opstallen ontbreken in het plangebied geheel, zodat gebouwbewonende vleermuizen kunnen worden uitgesloten. In het plangebied verblijven derhalve geen vleermuizen. Nader onderzoek naar vleermuizen wordt hierom niet nodig geacht.

Vogels

Er zijn geen nesten gevonden van (jaarrond beschermde) vogels. Het is vanwege de hoge mate van verstoring en het weinige groen onaannemelijk dat vogels in het plangebied broeden. Bij de voorgenomen plannen moet verstoring van broedvogels (al dan niet beschermd) voorkomen worden. Voor het broedseizoen geldt geen standaard periode (globaal half maart tot eind augustus). Geadviseerd wordt veiligheidshalve het groen voor het broedseizoen te ruimen. Indien werkzaamheden binnen dit seizoen gepland zijn, mogen deze pas uitgevoerd worden indien vooraf door een deskundig ecooloog is vastgesteld dat er geen verstoring van broedvogels zal plaatsvinden.

Amfibieën en reptielen

Wat betreft strikt beschermde amfibieën komt in de omgeving van Noordwijk alleen de rugstreeppad voor. Het plangebied heeft geen betekenis voor rugstreeppad. Geschikt voortplantingswater (ondiep water dat snel opwarmt) en los zand op of in de directe omgeving van het plangebied zijn niet aanwezig. Om deze reden is het gebied eveneens ongeschikt voor de zandhagedis. Conclusie: de geplande ontwikkelingen in het plangebied hebben geen invloed op deze categorie dieren.

Vaatplanten

Er staan verschillende planten op het terrein. Deze zijn niet beschermd en staan daardoor de ontwikkelingen niet in de weg.

Overige beschermde soorten

Het plangebied is qua biotoop niet geschikt voor de in de Wet Natuurbescherming beschermde vlinders en libellen. De literatuur maakt ook geen melding van waarnemingen hiervan in het gebied. Wegens het ontbreken van water zijn vissen niet onderzocht. Geplande ontwikkelingen hebben derhalve geen invloed op de categorie overige beschermde soorten.

Conclusies

Uit deze biotooptoets is naar voren gekomen dat het onwaarschijnlijk is dat met de plannen vaste rust- en verblijfplaatsen of belangrijk leefgebied van beschermde soorten worden aangetast.

Wel dient met de plannen rekening gehouden te worden met een tweetal algemene voorwaarden vanuit de Wet Natuurbescherming. Deze voorwaarden zijn altijd van toepassing:

- De zorgplicht zoals weergegeven in artikel 1.11:

1. Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2. De zorg, bedoeld in het eerste lid, houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
 - a. dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
 - b. indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevegd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
 - c. voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

- De zorgplicht specifiek voor vogels in artikel 3.1

1. Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5. Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Aanbevelingen

Naast de consequenties die voortkomen uit de Wet Natuurbescherming is ook een aantal vrijblijvende aanbevelingen te doen ten aanzien van de inrichting van het plangebied, zoals:

- voor vleermuizen zouden open stootvoegen aangebracht kunnen worden in muren, of vleermuiskasten kunnen worden geplaatst in de spouw of tegen de muur op >2,5 meter hoogte in nieuw te bouwen woningen. Zie literatuurlijst voor vermelding naar brochure vleermuisvriendelijk bouwen.
- een zolder of vliering zou niet helemaal geïsoleerd kunnen worden. Hierdoor wordt de zolder mogelijk een geschikt verblijf voor vleermuizen.
- het planten van bomen en struiken voor vogels en vleermuizen verdient aanbeveling. Het beste zijn, ecologisch gezien, inheemse bes- en bloemdragende struiken en planten.
- er kunnen nestpannen of neststenen worden aangebracht ten behoeve van huismussen en gierzwaluwen. Deze beschermde soorten verliezen steeds meer nestmogelijkheden.

Tabel: Overzicht van onderzochte soortgroepen en onderzoeksresultaten in het plangebied.

Soort(groep)	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffing	Bijzonderheden/ opmerkingen
Grondgebonden zoogdieren	Nee	Nee	Nee	Geen beschermde soorten aanwezig
Vleermuizen	Nee	Nee	Nee	Geen soorten aanwezig
Vogels	Nee	Nee	Nee	Werk buiten het broedseizoen
Amfibieën en reptielen	Nee	Nee	Nee	Geen soorten aanwezig
Vaatplanten	Nee	Nee	Nee	Geen beschermde soorten aanwezig
Overige soorten	Nee	Nee	Nee	Geen beschermde soorten aanwezig

Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van het voorgaande dan kunt u contact opnemen met ondergetekende.

Met vriendelijke groeten,
IDDS B.V.

De heer mr. R.F.M. Sluijs
(*ecoloog*)

LITERATUUR

Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Limpens e.a. KNNV 1997

Bats of Britain and Europe, C. Dietz en A. Kiefer, Bloomsbury 2016

www.vleermuis.net, voor up-to-date kennis van vleermuizen

brochure vleermuisvriendelijk bouwen: Landschapsbeheer Flevoland, Zoogdierverseniging en Tauw bv, 2011

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (Redactie) 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland.

Stichting RAVON: www.ravon.nl

Soortenstandaarden RVO: www.rvo.nl

Nederlandse Oecologische *Flora*. Wilde planten en hun relaties. *Weeda* e.a. 1985-1994

Verspreidingsatlas planten. 13 mei 2014, <http://www.verspreidingsatlas.nl/planten>.

Natuurgids voor de Duin- en Bollenstreek, Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk, 2000

Tussen tulpen en de zee, Vereniging voor Natuur- en Vogelbescherming Noordwijk, 2011

Een nieuwe wet voor de natuur: Wet Natuurbescherming, artikel uit De Strandloper 48e jaargang nummer 3, juni 2016, J. van Dijk

Sovon Vogelonderzoek Nederland: www.sovon.nl

Vereniging Vogelbescherming: www.vogelbescherming.nl

www.waarneming.nl, met betrekking tot relevante waarnemingen in het plangebied

Atlas van de Nederlandse Zoogdieren, Zoogdierverseniging 2016, S. Broekhuizen et al.